

Hatlas Jerzy, Kubala Agata, *VIIIème Semaines Philippopolitaines de l'histoire et de la culture Thrace (Plovdiv, 8–14 września 1994 r.)*, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia” 1995, t. 7, s. 377–378.

<https://doi.org/10.14746/bp.1995.7.35>

<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/bp/article/view/54233>

Instytucją przechowującą materiały źródłowe jest Biblioteka Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

<http://bch.amu.edu.pl>

Zadanie zostało zrealizowane w ramach konkursu „Społeczna odpowiedzialność nauki II – Wsparcie dla bibliotek naukowych”. Projekt zatytułowany „Digitalizacja archiwalnych wydań czasopism naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Coll. Historicum UAM”. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki w ramach Programu Społeczna odpowiedzialność nauki II. Wsparcie dla bibliotek naukowych (umowa nr BIBL/SP/0092/2024/02 z dnia 05.12.2024). Całkowita wartość projektu: 247 236,00 zł. Kwota dofinansowania: 220 836,00 zł.

The institution storing the source materials is the Library of the Collegium Historicum of the Adam Mickiewicz University in Poznań.

<http://bch.amu.edu.pl>

The task was carried out within the framework of the competition “Social Responsibility of Science II – Support for Scientific Libraries”. The project entitled “Digitization of archival editions of scientific journals collected by the Library of the Coll. Historicum of Adam Mickiewicz University”. The project was co-financed from state budget funds granted by the Minister of Science within the framework of the Programme Social Responsibility of Science II. Support for Scientific Libraries (agreement no. BIBL/SP/0092/2024/02 of 05.12.2024). Total value of the project: PLN 247,236.00. Amount of co-financing: PLN 220,836.00.

UNIwersytet
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Społeczna
Odpowiedzialność
Nauki II

Postanowiono kontynuować spotkania poświęcone obszarowi nadczarnomorskiemu w starożytności, nie ograniczając się przy tym do problematyki czysto archeologicznej i rozszerzając krąg uczestników o specjalistów zajmujących się północnymi i wschodnimi wybrzeżami Morza Czarnego. Kolejne kolokwium ma zostać zorganizowane w Bułgarii, w Warnie.

Maria Musielak

VIIIème SEMAINES PHILIPPOPOLITAINES
DE L'HISTOIRE ET DE LA CULTURE THRACE

(Plovdiv, 8-14 września 1994 r.)

Semaines Philippopolitaines wpisały się już mocno w pejzaż międzynarodowych badań trakologicznych. Odbywają się one co cztery lata w Płowdiw, mieście o głębokiej tradycji trackiej i grecko-rzymskiej (jego nazwy antyczne: Pulpudeva, Philippopolis, Trimontium), pod auspicjami Bułgarskiej Akademii Nauk. Podobnie jak i poprzednie, również i ta konferencja zorganizowana była z dużą pieczołowitością, przy znacznym udziale władz lokalnych, przywiązujących olbrzymią wagę do tych spotkań.

Semaines Philippopolitaines odbywają się z reguły wczesną jesienią. Obecne, ósme już spotkanie miało miejsce w dniach od 8 do 14 września 1994 r., a jego temat przewodni brzmiał: *L'hellénisme et la civilisation thrace*.

Poza wystąpieniami plenarnymi, obrady toczyły się w ramach trzech „okrągłych stołów”, koncentrując się wokół następujących problemów:

1. Polis i monarchia w południowo-wschodniej Europie.
2. Sztuka tracka i sztuka w Tracji.
3. Diaspora tracka.

Poniżej charakteryzujemy najważniejsze z referatów.

Odczyt programowy, pt. *L'hellénisme et la civilisation thrace* wygłosił Aleksander Fol (Sofia). Osią przewodnią jego wystąpienia był wpływ cywilizacji greckiej na rozwój kulturalny starożytnej Tracji.

Duże zainteresowanie referentów wzbudziła tracka sztuka sepulkralna, w tym szczególnie grobowce trackie. Poświęcono im kilka odczytów. M. Čičikova (Sofia) zajęła się dekoracją grobowców i zaproponowała, na tej podstawie, ich własną typologię (*Les tombeaux thrace d'époque hellénistique*). Cechy konstrukcyjne grobowców tumulusowych z nekropoli hellenistycznych w Philippopolis omówiła M. Bospaćieva (Płowdiw): *Sépulture tumulaire de la nécropole hellénistique de Philippopolis*. Grób z miejscowości Voivodinovo był przedmiotem wystąpienia E. Kessiakovej z Płowdiw (*Sépulture thrace du village de Voivodinovo*). Słynne trackie grobowce kopułowe zaprzętnęły uwagę J. Hatłasa (Poznań). Zwrócił on uwagę na nie rozstrzygnięty dotąd problem ich pochodzenia, zarówno w sensie geograficznym jak i typologicznym, oraz na związane z tym trudności chronologiczne (*Die Kupplegräber als Gipsfelleistung der thrakischen sepulkralen Kunst*).

Sporo miejsca w obradach zajęły także wykopaliska bułgarsko-czeskie w Pistiros (dzisiejsze Septemvri), emporium greckim na terenie Tracji. O kluczowym znaczeniu tego stanowiska dla poznania wzajemnych relacji trako-greckich w V i IV wieku przed Chr. mówił M. Domaradzki z Sofii (*Les relations culturelles thraco-grecques aux Ve-IVe ss. av. J.-Chr.*). Relacje te dokumentowane są między innymi dzięki obficie znajdowanym w trakcie wykopalisk monetom greckim. Materiał numizmatyczny pozwala również na zbadanie wpływów macedońskich na tym terenie. Ten problem stał się przedmiotem dociekań V. Tanevej z Septemvri (*Monnaies des souverains macedoniens provenant de Pistiros*). Bogaty materiał epigraficzny z Pistiros: graffiti na fragmentach naczyń, blokach i płytach kamiennych był tematem wystąpienia L. Domaradzkiej (Sofia): *Les*

graffiti d'emporium Pistiros. Pozostałości metalurgiczne omówiła D. Bogdanova-Katinčarova (*Restes d'une activité métallurgique sur le territoire d'emporium Pistiros*).

Wykopaliska, tym razem w Dourankoulak, zreferował J. Burow z Niemiec (*Les fouilles hellénistiques de Dourankoulak*). Badania archeologiczne na tym stanowisku prowadzi ekspedycja niemiecka.

Problemom urbanizacyjnym, tj. genezie miast i systemowi miejskiemu, poświęcone były odczyty B. Papoulis (Grecja) oraz M. Stefanoviča (Bułgaria). Autorka pierwszego porównywała z tego punktu widzenia Macedonię z Tracją, bułgarski badacz natomiast scharakteryzował struktury osadnicze Europy południowo-wschodniej w IV w. przed Chr. (*Ethnicity and polis – structures in the South-Eastern Europe, IVth c. B.C.*).

T. Stoyanov oraz I. Mihailov (Bułgaria) przedstawili, na podstawie dokonanych odkryć archeologicznych, zasięg oraz wygląd trackiej osady w Sborianowie (*La cité thrace à Sborianovo d'après le recherches archéologiques récentes*). Chronologię i typologię oraz charakter fortyfikacji trackich ulokowanych na terenach podkarpackich omówili V. Sirbiu i T. Arnaut (Rumunia i Moldawia): *Fortifications thraces extracarpatiques (typologie, chronologie, fonctions*. Ten sam obszar stanowił obiekt zainteresowań, ale z innego punktu widzenia, badacza rumuńskiego G. Trohaniego. Zajął się on ceramiką malowaną z obszaru Równiny Rumuńskiej (*Céramique peinte dans les habitations gèto-daces de la Plaine roumaine, I s. av J.Chr. - I s. ap.J.Chr.*). Z jego wystąpieniem doskonale konweniował referat A. Bojkovej (Bułgaria), która na podstawie znalezisk ze Sveštari, Philippopolis i Seuthopolis omówiła – z punktu widzenia różnic kulturowych i regionalnych – ceramikę hellenistyczną w Tracji (*La céramique hellénistique en Thrace. Traits généraux et différences culturelles et regionales*).

Motywy zwierzęce w sztuce geto-dackiej stanowiły przedmiot rozważań V. Sirbiu (Rumunia) i R. Maniu (Moldawia): *Significations du motif animal dans le monde geto-dace*.

Rozważania nad religią tracką zapoczątkował referat o trackich miejscach kultowych (m.in. w miejscowościach Bogacina i Gradova), wygłoszony przez G. Aleksandrova (Bułgaria). Badacz ten, interpretując graficzne znaki solarne, wskazał na ich duże podobieństwo do tego typu pozostałości z terenów Mezopotamii, dostrzegł też wyraźne związki w sferze kultowej z cywilizacją egejską (świadczą o tym importy z tego obszaru): *Ceremonies de culte dans la Thrace nord-ouest*. Do spraw religijnych nawiązał również R. Hösek z Czech: *La diversité des changements dans la religion thrace (au début de l'hellénisme)*. Charakterystyczną dla Półwyspu Bałkańskiego postać tzw. Jeźdźca Trackiego – tym razem z rejonu Bitoli – zaprezentował T. Janakiewski z Macedonii. Natomiast jego rozpowszechnienie poza Tracją stanowiło przedmiot wystąpienia Z. Gočevaj (Sofia).

O związkach Nymphaionu na Krymie z greckimi miastami zachodniego Pontu, na podstawie materiału pochodzącego z rosyjskich wykopalisk w tej kolonii, mówiła O. Sokolova (Rosja).

Sytuację polityczną w Tracji po śmierci Aleksandra Wielkiego scharakteryzował K. Jordanov z Bułgarii. Wygłosił on odczyt o działalności w Tracji strategów Aleksandra. P. Deleva (Bułgaria) natomiast interesowała sytuacja królestwa Lizymacha na tle innych monarchii hellenistycznych.

Z pozostałych referatów warto wskazać na wystąpienie S. Demidenko z Rosji o przenikaniu wpływów trackich na tereny nadczarnomorskie, D. Mitrevskiego z Macedonii o hellenizacji Macedonii, J. Bodzka (Kraków) o monetach trackich w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie (*Coins from Thracia in the collection of the National Museum, Cracow*), D. Botevej (Bułgaria) o monetach Sewerów z mennicy w Philippopolis i J. Karayotova (Bułgaria) o monetach typu „Athena Alkis” z Mesembrii pontyjskiej. O słynnej inskrypcji z imieniem trackiego króla Kotysa syna Raskouporisa mówił M. Manov z Bułgarii, a terminologia królewska stosowana w starożytności w południowo-wschodniej Europie była przedmiotem rozważań M. Alexianu (Rumunia). Dociekania o przynależności etnicznej ludów zamieszkujących Półwysep Bałkański w starożytności, na podstawie informacji zawartych u Homera, przedstawił A. Ivančik (Moskwa).

Integralną część konferencji stanowiła wystawa w Muzeum Archeologicznym w Płowdiw pn. „Kotys I. Państwo trackie. Emporium Pistiros”. Jej otwarcia dokonano w trakcie trwania

Semaines. W program konferencji wpisana była również wycieczka do Kazanlyku (11 września), gdzie uczestnicy Semaines mieli możliwość zwiedzenia oryginału (istnieje również wierna kopia) słynnego trackiego grobowca kopułowego.

W Semaines Philippopolitaines wzięli udział uczeni z Czech, Grecji, Macedonii, Mołdawii, Niemiec, Polski, Rosji, Rumunii i Słowacji. Z Polski przyjechały trzy osoby: Jarosław Bodzek i Agata Kubala, reprezentujący Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, oraz Jerzy Hatlas z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Referaty, scharakteryzowane wyżej, wygłosili J. Bodzek i J. Hatlas.

Płowdiwską konferencję trakologiczną należy zaliczyć do przedsięwzięć udanych. Organizatorzy zadbali o właściwą atmosferę naukową, nie zapomnieli też o stronie towarzyskiej. Za cenny uznać wypada kontakt z badaczami miejscowymi, którzy udostępniili uczestnikom Semaines wyniki swoich badań szczegółowych, mało znanych poza Bułgarią, a w przypadku najnowszych odkryć archeologicznych – jeszcze nie opublikowanych.

Materiały z obrad zostaną zamieszczone, jak zapewniają Organizatorzy, w „Pulpudeva”, tom 7/8. Powinny się tam znaleźć teksty z dwóch ostatnich zjazdów (obecnego i sprzed czterech lat). To opóźnienie druku, w przypadku Semaines z roku 1990, jest wynikiem trudności finansowych, z jakimi w obecnej sytuacji borykają się koledzy bułgarscy. Można tylko żywić nadzieję, że zostaną one pomyślnie przezwyciężone i nie zagrażą samej idei Semaines Philippopolitaines. Jest to bowiem impreza ze wszech miar pożyteczna, ułatwiająca kontakt z gronem badaczy zajmujących się historią Traków i przeszłością antyczną Półwyspu Bałkańskiego, a przez to stymulująca badania naukowe w zakresie trakologii i – szerzej – bałkanistyki starożytnej.

Jerzy Hatlas, Agata Kubala

NOWE MUNICIPIA W MEZJI DOLNEJ

(Komunikat)

Na liście miast o rzymskim statusie prawnym w Mezji Dolnej (Moesia Inferior) znajdowały się do niedawna jedna *colonia* (Oescus) i cztery *municipia* (Troesmis, Tropaeum Traiani, Durostorum i Novae)¹. Odkrycia ostatnich lat pozwoliły jednak listę tę zweryfikować. Przybyły dokumenty, które upewniają, że status *municipium* miały także: Montana (nazwy nowożytnie: Ferdinandovo, Kutlovica, Mihajlovgrad, od 1993 Montana) i Noviodunum (Isaccea).

W przypadku Montany już wcześniej wysuwano pogląd, że miasto to było *municipium*². Niestety, brak dotąd jednoznacznych źródeł powodował, że nie było w tym względzie całkowitej pewności³. Od momentu opublikowania przez R. Vulpe znanych artykułów o koloniach i muni-

¹ L. Mrozwicz, *Rozwój ustroju municypalnego a postępy romanizacji w Mezji Dolnej*, Poznań 1982, s. 76-89; idem, *Res municipalis w Mezji Dolnej*, *Antiquitas VIII* (Acta Universitatis Wratislaviensis No 449), 1979, s. 139-145.

² RE 16 (1933), s. 201 (M. Fluss); KIPauly 3, s. 1417. Szerzej o historii Montany zob. V. Velkov, *Prinosi k'm istorijata na rimskite gradove v B'lgarija II. Montana (dn. Mihajlovgrad)*, w: *Čiprovc, Sofija* 1971, s. 105-114 = idem, *Roman cities in Bulgaria. Collected studies*, Amsterdam 1980, s. 85-101; idem, *Cities in Thrace and Dacia in Late Antiquity*, Amsterdam 1977, s. 89; Mrozwicz, *Rozwój ustroju*, s. 73-74, 78.

³ Za statusem municypalnym Montany mocno optował B. Gerov, *Beiträge zur Geschichte der römischen Provinzen Moesien und Thracien. Gesammelte Aufsätze*, Amsterdam 1980, s. 356; idem, *Zemevladenieto v rimska Trakija i Mizija (I-III v.)*, Sofija 1980, s. 78-79; także Velkov, *Prinosi*, s. 108-109; idem, *Roman cities*, s. 91.